

**„A ZENE LELKI TÁPLÁLÉK” CÍMMEL TELT HÁZAS
KONFERENCIA KERETÉBEN EMLÉKEZETT MEG AZ MMA
MŰVÉSZETELMÉLETI ÉS MÓDSZERTANI KUTATÓINTÉZET
KOKAS KLÁRA MUNKÁSSÁGÁRÓL**

*"Lásd meg a gyermekedben a szellemi ajándékot!
Adj neki biztonságot és szeretetet,
Hidd el neki a törpét és a tündért,
Rossz szóval, gondolattal ne vétkezz ellene.
A kommerszet távolítsd el tőle, tudd, hogy Ő katarzisa szomjas,
Vigyázz otthonod csendjére, küzdj a háttérzene ellen,
Ne érd be másodrendű minőséggel:
Bachnál, Mozartnál alább ne add!"
(dr. Kokas Klára)*

I.

A Magyar Művészeti Akadémia Művészetelméleti és Módszertani Kutatóintézete Kokas Klára zenepedagógus emlékére rendezett tudományos ülészakot a Pesti Vigadóban 2019. október 15-én. Az előadások célja volt, hogy egy különleges személy előtt tisztelegjenek: Kokas Klára speciális módszere a szereteten és a zene által keltett ösztönös mozgáson alapul, amely nem hivatkozik, nem látványos eredményekre ösztönzi a tanítványokat, hanem megépíti a bensőt. Tanításának lényege a gyermek alkotóképességének fejlesztése, önkifejezés, egyén és közösség belső harmóniájának sikeres fejlesztése, mindemellett pedig az egyén személyes értékeinek felszínre hozása.

Kocsis Miklós, a Magyar Művészeti Akadémia Művészetelméleti és

Módszertani Kutatóintézetének igazgatója köszöntötte az egybegyűlteket. Felhívta a figyelmet arra, hogy a konferenciának – mint azt a címe is mutatja: „Mozgó dó...” III. – fontos előzménye van, hiszen két olyan rendezvényt is maga mögött tudhat, amelyek központi témájukként vizsgálták Kodály Zoltán zenepedagógiai módszerét, valamint annak továbbélését napjainkban. Beszédében Kokas Klára szavait idézte: „Nagyon szeretem azt a légkört, ahol valami intimitás van. Ott nekem nagyon otthonos a lelkem.” Ehhez kapcsolódóan arra buzdította az egybegyűlteket, hogy az előadókkal közösen hasonlóképp törekedjenek egy intim, tudományos közeg kialakítására.

Dr. Fehér Anikó

Ezután *Fehér Anikó* népzene kutató, karnagy, a Magyar Művészeti Akadémia Művészetelméleti és Módszertani Kutatóintézetének tudományos főmunkatársa üdvözölte a jelenlévőket, Felszólalásában Kokas Klára olyan széles körben elterjedt mondatait idézte, mint „a zenei képességek megmérhetetlenül sokfélék”, vagy „ha az ember gyerekekkel foglalkozik, és a gyerekeket nézi mindenekfelett, minden mást háttérbe szorít”.

Dr. Nemes László Norbert

Nemes László Norbert, a Liszt Ferenc Zeneművészeti Egyetem Kodály Zoltán Zenepedagógiai intézetének igazgatója és a Zenepedagógia Tanszék tanszékvezetője arra szeretett volna rávilágítani, mi mindent tanulhatunk Kokas Klárától, aki nem szerette, ha tevékenységét „módszernek” titulálták: elmondása szerint „csupán” annyit tett, hogy figyelt a gyerekekre, élvezte társaságukat, kíváncsi volt rájuk, szerette volna, ha bátran, önálló véleménnyel és megbízható jellemmel élnének. Az előadó Kokas pedagógiáját Kodály Zoltán módszerének nézőpontjából igyekezett megvilágítani, hiszen többek közt őt is Kodály szellemi kisugárzása inspirálta.

Deszpot Gabriella művészetpedagógus, a Liszt Ferenc Zeneművészeti Egyetem Kodály Zoltán Zenepedagógiai Intézetének tudományos főmunkatársa előadásában Kokas Klára életművét járta körbe, amely véleménye szerint különleges módon gazdagította a Kodály Zoltán nevelésfilozófiája által életre hívott magyar zenepedagógiát. Mint azt kiemelte, Kokas „karizmatikus egyénisége az alkotó ember példája is, aki alkotásnak, művészetnek tekintette a zenei nevelést”. A munkásság sokrétű értékeinek megértése céljából az előadó Kokas tevékenységeit a kreativitás különféle mezőiként tanulmányozta.

Dr. Pásztor Zsuzsa

Pásztor Zsuzsa zongoraművész-tanár, a Liszt Ferenc Zeneművészeti Egyetem egyetemi oktatója a mozgásos zenehallgatás idegrendszeri hátterét ismertette. Saját bevallása szerint az első kutató volt, aki Kokas Klára tevékenységét vizsgálta. Elárulta, hogy a Kokas-módszer a lelki érzékenységet fejleszti, amely a zene befogadására teszi képessé a gyermekeket már egészen fiatal korokban. Előadásában arra is kitért, hogy a Kokas Klára által alkalmazott pedagógia olyan információs csatornákat képes megnyitni az ember idegrendszerében, amelyeket a hagyományos iskolai oktatás eddig nem vett figyelembe, ugyanis a Kokas-

műhelyben a gyerekek nem az iskolapadban ülve hallgatták a zenét, hanem spontán, ösztönös mozdulatokkal kísérve élték át azt.

Stachó László, a Liszt Ferenc Zeneművészeti Egyetem és a Szegedi Tudományegyetem Zeneművészeti Karának oktatója és tudományos munkatársa a Kokas-pedagógiát mint a zenei nevelés bázispedagógiáját mutatta be, amelyben elmondása szerint rendkívül fontos szerepet játszik a valós idejű átérzés teljes figyelemmel. Az előadó azt az egységes pedagógiai megközelítést mutatta meg – annak alapmódszertanára, a Kokas-pedagógiára összepontosítva –, amely a zene tartalmi elemeinek valós időben történő átérzését célozza meg, és amely pszichológiailag megalapozott, tartalomközpontú és szakmódszertani tekintetben kivételes hatékonyságú zenepedagógiát körvonalaz.

Asztalos Kata, a Szegedi Tudományegyetem egyetemi adjunktusa és az MTA-LFZE Aktív Zenetanulás Kutatócsoport kutatója prezentációjában a Kokas-pedagógia alsó tagozatos gyerekek zenei képességfejlődésére gyakorolt hatásait vizsgálta. A kutatócsoport munkája keretében vizsgált zenepedagógiai modell a Kokas-pedagógiára épül és a mozgás kreatív integrálását helyezi középpontba. Az előadó rávilágított arra, hogy a hároméves követéses vizsgálat során számos kognitív és affektív területen zajlanak mérések annak érdekében, hogy a gyerekek fejlődéséről pontos képet alkothassanak.

Tóth Teréz pedagógiai szakújságíró, oktatáskutató előadása Kokas Klára gyermekszövegeinek nyelvi kifejezőképességét ismertette, és egyfajta figyelemfelhívásként szolgált a Kokas-pedagógia kapcsán kevésbé méltatott narratív kreativitás jelenségére, a módszer harmadik pillérére. Mint azt kiemelte, Kokas gyermekszövegei fontos részét képezik esszéinek: nem ereszkednek le felnőttes megmagyarázással, hanem „áhitattal és alázattal teli csodálatot”

tükröznek, és a nyelvi kreativitás szokatlan nyelvi kapcsolatokban, egyedi metaforikus, összetett képekben és többszereplős narratívákban érhető tetten.

Székely Csilla Imola református lelkipásztor, vallásoktató, a Debreceni Egyetem PhD-hallgatója a Kokas Klára életművében jelen lévő vallásosságról és spiritualitásról beszélt. Az előadásban Kokas írásai alapján kerültek összefoglalásra a „kokasi istenképjellemzők”, amelyek elemzésén keresztül kirajzolódott a Kokas-koncepció nevelésfilozófiai háttere. Székely Csilla Imola mindezek tudatában ismertette Kokas nevelési értékeit, Istennel való kapcsolatát, világképét, értékrendjét, valamint szerepét a reformpedagógiai irányzatok közt.

Tiszai Luca, a Szegedi Tudományegyetem Gyógypedagógus-képző Intézet és az Ipolytölgyesi Szent Erzsébet Otthon munkatársa, valamint *Szűcs-Ittész Zsuzsanna* zeneterapeuta, az Operaház zenekari művésze és a Liszt Ferenc Zeneművészeti Egyetem óraadó oktatója közösen megtartott előadásában az otthonban tartott Kokas-foglalkozások elmúlt tíz évének gyakorlati tapasztalatai kerültek bemutatásra. Felhívták a figyelmet arra, hogy a halmozottan sérült felnőttek esetében a zenére válaszoló mozdulatok és gesztusok fontos részét képezik a zenebefogadás folyamatának, ebben pedig nagy szerephez jut a figyelem, az emlékezet, valamint a különböző zenei részletek elővételezése.

Körtvési Katalin, a Liszt Ferenc Zeneművészeti Egyetem Kodály Zoltán Zenepedagógiai Intézetének művésztanára a Kokas-pedagógia lehetőségeit járta körbe a magyar és nemzetközi zenetanításban. Beszédében kihangsúlyozta, mennyire nagy hatással volt Kokas Klára életművére az a Kodály Zoltántól kapott dedikáció, amelyet *Visszatekintés* című könyvébe írt, és amely így szólt: „Kokas Klárának, előretétekintésül.” Az aktív, gyermekközpontú zenetanítás megteremtője így nyilatkozott: „Életpályámat ez a biztatás vezeti, előretétekintek, előrelepek.” Az előadó ennek fényében adott képek Kokas Klára szellemi örökségének jelenéről és jövőjéről.

A konferencia keretében egy olyan kerekasztal-beszélgetésre is sor került, amelyen Kokas Klára egykori tanítványai *Ludnik Melitta*, *Kárász Eszter* és *Kemény Ágnes* beszéltek személyes élményeikről.

A konferencia előadásaiból a közeljövőben elektronikus tanulmánykötet készül, amely a kutatóintézet honlapján lesz elérhető.

Forrás: <https://www.mma-mmki.hu/hu/hirek-esemenyek/a-zene-lelki-taplalek-cimmel-telt-hazas-konferencia-kereteben-emlekezett-meg-az-mma-mmki-kokas-klara-munkassagarol.html> (A linken megtekinthető a Konferenciáról készült valamennyi fénykép.)

Kokas Klára és játszótársa

II. LUDNIK MELITTA* BESZÁMOLÓJA

Nem könnyű feladat laikusként egy szakmai konferenciáról írni. Az előadóról, az előadások témájáról a Magyar Művészeti Akadémia Művészetelméleti és Módszertani Kutatóintézete 2019.10.17.-én már közzétett egy összefoglalót, így azt hiszem, nekem, aki 6 évig jártam Kokas Klára foglalkozásaira, az a feladatom, hogy leírjam azokat az érzéseket és gondolatokat, amik megfogalmazódtak bennem az előadások alatt.

Hamarabb érkeztem, így volt alkalmam az előadások kezdete előtt olvasgatni a programfüzetet, amelynek végén Fehér Anikó Kokas Klárával 2011-ben készített interjúja állt. Aláhúztam egy mondatot: „Ott azt kellett kitalálni, hogyan legyen a gyerekeknek mindez jó, örömteli.” Olvastam tovább, a terem megtelt és elcsendesedett, mindenki ráhangolódott az előadásokra. Az előadók egy-egy témakört érintve járták körbe Kokas Klára munkásságát, módszerét, személyiségének hatásait. A legtöbb előadás alatt felidéződött bennem egy-egy gondolat, érzés arról, hogyan jelent meg az adott téma gyerekkoromban, Klári néni foglalkozásain.

A konferencia közös énekléssel kezdődött, hasonlóan névénekléssel kezdődtek Klári néni foglalkozásai is.

Nemes László Norbert – aki Kokas Klára pedagógiáját Kodály Zoltán módszerének nézőpontjából mutatta be – előadása felidézte bennem, amikor a foglalkozásokon népdalokat énekelve, körjátékokat táncoltunk. Emlékszem, milyen fontosak voltak Klári néninek a népdalok, ezekből nagyon sokat énekeltünk együtt.

Deszpot Gabriella – Kokas tevékenységeit a kreativitás különféle mezőiként tanulmányozva – Klári néni életművét járta körbe. Az ugróiskola kockáiba helyettesítette be a kreativitás különféle mezőit. Az ugróiskola a játékosságot hozta vissza emlékezetembe. Jó volt gyereknek lenni, önfeledten és szabadon táncolni zenére a foglalkozásokon.

Pásztor Zsuzsának a zenehallgatás idegrendszeri hátterét ismertető előadása alatt a szóló, duett vagy társas tánc jutott eszembe gyerekkoromból. Nagyon tetszett, hogy Pásztor Zsuzsa kedvesen, de határozottan megtornáztatta a hallgatóságot felszólalása előtt.

Stachó László azt az egységes pedagógiai megközelítést mutatta be, amely a zene tartalmi elemeinek valós időben történő átérzését célozza meg. Előadása alatt a zenehallgatások előtti csend és ráhangolódás időszakára gondoltam. Nagyon fontos volt Klári néninek, hogy elcsendesedjünk azért, hogy teljes figyelmünket csak és kizárólag a kiválasztott zenére tudjuk fordítani.

Asztalos Kata a Kokas-pedagógia alsó tagozatos gyerekek zenei képességfejlődésére gyakorolt hatásait vizsgálta. Az előadást, mint két iskolás korú gyermek édesanyja, nagy figyelemmel hallgattam.

Tóth Teréz Kokas Klára gyermekszövegeinek nyelvi kifejezőképességét ismertető előadása azt idézte fel bennem, mennyire vártam, hogy elmesélhessem Klári néninek a táncom mögötti történetemet. Valamint azt az érzést, milyen jó is volt részese lenni Klári néni figyelmének.

Székely Csilla Imola – aki a Kokas Klára életművében jelen lévő vallásosságról és spiritualitásról beszélt – előadása alatt Klári néni mosolya, szeretete és békessége idéződött fel bennem.

Tiszai Luca valamint Szűcs-Ittzés Zsuzsanna közösen megtartott előadásában halmozottan sérült felnőttek otthonában tartott Kokas-foglalkozások elmúlt tíz évének gyakorlati tapasztalatai kerültek bemutatásra. Előadásuk nagy hatással volt rám. Az elfogadás és egymásra hangolódás jutott eszembe, ami minden foglalkozást jellemezett.

Körtvési Katalin a Kokas-pedagógia lehetőségeit járta körbe a magyar és nemzetközi zenetanításban. Előadását egy kisfilm bejátszásával kezdte, amelyben Klári néni beszél a pályája elejéről, s épp azt a mondatot mondja, amit az előadás előtt aláhúztam: **„Ott azt kellett kitalálni, hogyan legyen a gyerekeknek mindez jó, örömteli.”** És itt megállította a bejátszást. Elmesélte, számára és pályájára ez a mondat milyen nagy hatással volt.

Az évek távlatából egyre tisztábban látom, milyen szerencsés vagyok, hogy gyerekként Klári néni foglalkozásain részt vehettem. Nagyon jó volt a figyelmének részese lenni, s a foglalkozásokon úgy érezhettem magam szabadnak, hogy közben játszva és együttműködve elfogadtuk egymást, figyeltünk egymásra, s emellett természetesen és könnyeden fogadhattam be a zenét.

Kokas Klára tehát kitalálta a módját annak, hogy nekem, mint gyerekek a foglalkozásain töltött idő jó és örömteli legyen.

Örömmel és meghatódva távoztam a konferenciáról, ahol méltó módon megemlékeztek egy kivételes személyiségről. Hálás vagyok a szervezőknek és résztvevőknek, hogy felidéztek bennem a sok szép gyermekkori élményt

*A beszámoló szerzője közgazdász, és pénzügyi területen dolgozik.